

Openingsrede Prof.dr. Joke van Saane, Universiteit voor Humanistiek

5 september 2022

Opening van het Academisch Jaar

Koninklijke hoogheid, geachte aanwezigen,

Ik heet u allen graag welkom in de Pieterskerk. Met groot genoegen ontvangt het College van Bestuur van de Universiteit voor Humanistiek vandaag haar studenten en studentbestuurders, medewerkers, hoogleraren, emeriti, leden van de Raad van Toezicht, relaties en andere gasten om met elkaar het academisch jaar 2022-2023 te openen.

Ik onderstreep graag dat het College van Bestuur een nieuwe samenstelling heeft. We danken Clemens de Waal voor zijn bijdrage de afgelopen jaren, en we verwelkomen met vreugde en verwachting de benoeming van Paul Logtens als lid van het CvB.

Wij zijn vereerd met de aanwezigheid van onze gasten van buiten vandaag: Laurentien van Oranje en Ageeth Ouwehand. We kijken uit naar uw bijdragen vandaag, evenals naar die van Farach Winter, student aan de UvH en lid van de Pluralistiek.

De opening wordt dit jaar muzikaal verrijkt door Bart van Rosmalen & Anouk Sameling. Anouk is onderzoeker, schrijfdocent en theatermaker en Bart is cellist, lector en gepromoveerd aan de UvH. Beide zijn verbonden aan het lectoraat Muzische Professionalisering van de Hogeschool voor de Kunsten in Utrecht, een hogeschool waarmee we als UvH op structurele basis samenwerken. Na de bijdragen van onze gastsprekers zullen zij een toegift geven waarin zij op creatieve wijze ingaan op *Bridging the gap* en de bijdragen van de sprekers.

Bridging the gap

Bridging the Gap: dat is het thema van vanmiddag. Een brug slaan tussen verschillende werelden, die van studenten en docenten, die van degenen die maatregelen nemen en degenen die maatregelen ondergaan, die van de universiteit en de samenleving, die van degenen die de macht hebben en de machtelozen. Zoveel kloven die we gemakkelijk hebben laten ontstaan en vaak maar moeilijk weer weten te dichten.

We zien dat om ons heen. Veel mensen voelen zich ongezien en ongehoord. Boeren en natuurbeschermers, werknemers en werkgevers, ministers en onderdanen, iedereen meent dat er te weinig oog en oor is voor de eigen specifieke noden. En iedereen roept steeds harder, om de ander en zichzelf te overtuigen. Meestal slaan we dan het luisteren over. En dat snap ik eigenlijk ook wel, want luisteren is in onze samenleving vaak geworden tot een obligate pauze in het uiten van het eigen gelijk. We stoppen even met schreeuwen om de ander gelegenheid te geven tot (terug)schreeuwen. Dat heet misschien wel luisteren, maar het helpt niet om de ander echt te verstaan. Om de ander te verstaan moeten we bereid zijn om de ander minstens zo serieus te nemen als onszelf. En dat in alle opzichten die voor die ander ertoe doen.

Als Universiteit voor Humanistiek werken we vanuit de missie om in alles wat we doen in onderzoek en onderwijs bij te dragen aan een humane en zinvolle samenleving voor alle mensen. Het past een universiteit om dan eerst tijd en aandacht te besteden aan de vragen wat humaan en zinvol dan eigenlijk is. Zelfs mogen we het vervolgens onszelf ook nog wel toestaan om wat rond te blijven draaien rond de concepten samenleving en mensen. Prima, maar altijd zal die vervolgvraag ook beantwoord moeten worden: Wat en hoe dragen we dan eigenlijk bij? In een zinvolle en humane samenleving voor alle mensen zijn de onderlinge kloven geminimaliseerd. In ons onderwijs en

onderzoek dragen we daaraan bij door te leren niet alleen naar de ander te luisteren, maar de ander ook te verstaan. Door die ander misschien nog wel serieuzer te nemen dan onszelf.

We zijn gewend aan een opvatting van het humanisme waarin autonomie en individuele onafhankelijkheid bovenaan staan. We zullen echter veel meer moeten gaan staan voor een humanisme dat niet alleen de eigen ontwikkeling en keuzevrijheid onderstreept, maar ook oefent in het afzien van jezelf en het je openstellen voor de ander. Niet ik bepaal voor een ander wat zijn of haar doel, belang of hoogste goed is, dat kan die ander prima zelf, ook als dat tot keuzes leidt die niet de onze zijn.

Die ander gebruikt misschien andere woorden en heeft andere manieren; voor ons vaak signalen dat ze niet goed op de hoogte zijn, dat ze een te smal beeld hebben, dat ze geen echt waardige gesprekspartner zijn. Zolang we echter niet bereid zijn onszelf en onze eigen aannames tussen haken te plaatsen in ieder geval zolang de ander aan het woord is, zullen we de ander nooit echt verstaan.

Mij staat ook dit jaar een universiteit voor ogen die mensen –studenten, medewerkers en de samenleving om ons heen– stimuleert tot een volwassen en niet angstige levenshouding, waarin ruimte is voor verantwoordelijkheid en sensitiviteit. Ruimte voor onszelf en die ander. Ruimte voor rationaliteit en gevoel; symbolisch weergegeven in deze keten. Ik roep op om vanuit eensgezindheid en verbondenheid komend jaar het beste van jezelf te geven en van jezelf te vragen. En pas daarna dat ook van de ander te verlangen. Vanuit een inclusieve attitude, door jezelf én de ander te accepteren en door goede relaties met elkaar te onderhouden, door zelf betekenis en zin aan je leven te geven, en door een zekere autonomie te behouden: dat biedt een onbeschrijflijk potentieel, voor ons als mens en voor ons als Universiteit voor Humanistiek.

Afgelopen week hebben we de nieuwe studenten en promovendi al ontvangen op de UvH. Het gebouw vult zich weer met nieuwe stemmen, naast de geluiden van de bouwvakkers die inmiddels ook een beetje bij de UvH gemeenschap horen. We starten met mooie en veelbelovende studentengroepen, de door ons gewenste beheersbare groei zet zich gelukkig door. Ook in ons onderzoek staan er weer geweldige projecten op het programma. Zorgethiek, burgerschap, vorming, geestelijke zorg en weerbaarheid: zomaar wat belangrijke onderzoeksthema's voor de UvH die we niet eens hoeven te vertalen, zo urgent en belangrijk zijn ze in de samenleving van nu. We zijn de minister van OCW dankbaar dat we voor ons onderzoek vanaf komend jaar ook substantieel meer middelen voor ontvangen. Met de UvH Academie hebben we daarbij een instrument ontwikkeld om nog beter en gestructureerder ons onderzoek en onderwijs te verbinden met de samenleving en het gesprek met de samenleving aan te gaan. Houdt u de UvH Academie goed in de gaten, u zult daar een inspirerend en relevant aanbod gaan tegenkomen.

We zijn het jaar gestart. Mensen staan klaar om nieuwe functies en rollen op zich te nemen, mensen staan klaar om taken die ze al lang vervullen met nieuwe energie vorm te geven. Binnen de UvH bruist het van de ideeën, buiten de UvH is er veel interesse in vormen van samenwerking. We zullen daar dit academisch jaar stappen in gaan zetten, in het verband van NLU, van UNL en daarbuiten. Uiteraard is de werkdruk van medewerkers, en overigens ook van studenten, daarbij een belangrijk aandachtspunt. Het werkplezier omhoog, en de werkdruk naar beneden: dat zou een mooie uitkomst zijn van alles wat we doen.

Laten we zo beginnen en verdergaan, laten we iets goeds aanpakken en laten we dat goed doen, en daarmee een inspiratie zijn in de samenleving en in de academische wereld. Om de Universiteit voor Humanistiek kan niemand heen.

Ik dank u.